

Utredning av införande av syskonförtur som urvalsgrund vid skolplacering

24 oktober 2025
Dnr BGN 2025/169-61
Dnr BGN 2025/318-61

Utredning av förutsättningar för införande av syskonförtur

Om utredningen

Om utredningen

Bakgrund

Vid barn- och grundskolenämndens sammanträde 2025-06-11 (§ 76) beslutade nämnden att ge utbildningschefen i uppdrag att utreda förutsättningarna för införande av syskonförtur vid val till Täbys kommunala grundskolor. Utredningen har även omfattat en kartläggning av tillämpning av syskonförtur i andra kommuner.

Syfte och mål

Målet har varit att utreda förutsättningarna för införande av syskonförtur vid val till Täbys kommunala grundskolor samt att ge exempel på grunder för urval som inkluderar syskonförtur i syfte att belysa för- och nackdelar med urvalsgrunder som inkluderar syskonförtur i relation till service och bemötande, likvärdighet, barnperspektivet, juridik, ekonomi och trygghet.

Om utredningen

Metod och genomförande

Utredningen har omfattat

- juridisk utredning
- översiktlig genomgång av urvalsgrunder i kommunerna i Stockholms län
- insamling och analys av underlag med relevans för utredningen, till exempel rörande geografi och demografi samt kommunens arbete med skolplacering inklusive skolval
- barnkonsekvensanalys.

Avgränsning

Utredningen skulle inte ge förslag till beslut om nya urvalsgrunder.

Utredningens slutsatser

Juridiska slutsatser

- Det är möjligt att införa syskonförtur som urvalsgrund med stöd i 9 kap. 15 § andra stycket och 10 kap. 30 § andra stycket skollagen.
- Urvalsgrunden blir aktuell när kommunen måste göra ett urval på grund av fler sökande än platser och hänvisa eleven till annan skola med anledning av betydande ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen.
- Beslut gällande skolplaceringar som Täby kommun har fattat kan inte ändras i efterhand. Detta regleras i såväl förvaltningslagen som skollagen.

Slutsatser rörande geografi och demografi

- Utfallet av skolplaceringar och skolval påverkas av faktorer och förutsättningar som är föränderliga över tid. Till exempel beror effekten på i vilken utsträckning barn har syskon på den skola de söker till i relation till andra barn som söker plats på samma skola. Det innebär att effekten av syskonförtur kan variera över tid på en och samma skolenhet.
- Effekten av syskonförtur som urvalsgrund är därtill avhängig hur urvalsgrunden utformas i sig själv samt i förhållande till andra urvalsgrunder.
- Med nuvarande geografiska och demografiska förutsättningar skulle syskonförtur som urvalsgrund ha olika effekt i de olika rektorsområdena och på de kommunala skolenheterna; på en del skolenheter skulle syskonförtur sannolikt ha en tydlig effekt och på andra skolenheter skulle den ha en begränsad eller ingen effekt.

Slutsatser rörande skolplaceringar och skolval i Täby kommun

- En hög andel barn som sökte plats i förskoleklass och grundskola i det senaste skolvalet fick sitt förstahandsval, vilket indikerar att nuvarande skolvalsregler tillmötesgår de flesta vårdnadshavares önskemål.
- Att införa syskonförtur som urvalsgrund vid skolplacering skulle vara en förändring som ställer krav på tidig, tydlig och effektiv information till och kommunikation med vårdnadshavare.
- En årlig utvärdering av arbetet med skolplacering och skolval bör ske och blir särskilt viktig vid en eventuell revidering av urvalsgrunderna.
- Genom en utvärdering blir det möjligt att identifiera eventuella oönskade risker eller konsekvenser av förändringen och att agera för att minimera dessa.

Slutsatser rörande urvalsgrunder i andra kommuner

- Syskonförtur tillämpas i majoriteten av kommunerna i Stockholms län.
- Den vanligast förekommande utformningen är att syskonförtur tillämpas som första urvalsgrund och att relativ närhet tillämpas som andra urvalsgrund.
- Det är lika vanligt förekommande att syskonförturen omfattar förskoleklass och årskurs 1-3 som att förturen omfattar förskoleklass och årskurs 1-5 eller årskurs 1-6.
- I kommuner som inte tillämpar syskonförtur som första urvalsgrund finns generellt tydliga skillnader inom kommunen vad gäller den geografiska spridningen av kommunala skolenheter.

Slutsatser rörande barn, vårdnadshavare och likvärdighet

- Syskonförtur som urvalsgrund kan ha såväl positiva som negativa konsekvenser för barn och vårdnadshavare.
- Elevsammansättningen på de kommunala skolorna kan förändras, vilket skulle kunna påverka enskilda barn, grupper av barn samt behovet av kompensatoriska åtgärder och elevhälsans arbete.
- För att barnets bästa ska beaktas i arbetet med skolplaceringar bör det finnas riktlinjer som tydliggör barn- och grundskolenämndens styrning av hur skollagen ska tillämpas i Täby kommun i syfte att säkerställa att elever som bor i Täby kommun får en skola nära hemmet och att vårdnadshavare kan ansöka om skolplacering för sina barn på lika villkor.

Slutsatser rörande ekonomi

Arbete med skolplaceringar sker löpande och varje skolval har sina unika förutsättningar, vilket medför att det svårt att beräkna ekonomiska effekter av syskonförtur som urvalsgrund utan att samtliga urvalsgrunder och förutsättningar är kända.

- Vid upphandlingen av skolvalsystemet krävdes funktionalitet för syskonförtur i förskoleklass och grundskola. Att lägga till syskonförtur som urvalsgrund skulle medföra en kostnad på cirka 10 tkr för uppsättning i systemet (ersättning för arbetad tid).
- Införandet av syskonförtur som urvalsgrund skulle kunna innebära att fler barn får rätt till skolskjuts och det skulle medföra ökade kostnader.
 - Skolskjuts för en elev i förskoleklass kostar cirka 100 tkr per år.
 - Skolskjuts för elever i årskurs 1-9 uppgår till cirka 2 tkr per år.
- Kostnaden för skolskjuts (som har beviljats utifrån avstånd) för elever i förskoleklass har uppgått till 0 kronor de senaste två läsåren.

Utredning av införande av
syskonförtur som urvalsgrund
vid skolplacering

Om uppdraget

Bakgrund

Vid barn- och grundskolenämndens sammanträde 2025-10-22 (§ 92) beslutade nämnden att ge utbildningschefen i uppdrag att utreda och på nämndsammanträdet den 19 november 2025 presentera två alternativ för att tillämpa syskonförtur som urvalsgrund vid skolplacering samt förslag till beslut om införande av syskonförtur som urvalsgrund från och med skolvalet som genomförs inför läsåret 2026/27.

Syfte

Uppdraget har syftat till att ta fram ett underlag för beslut om urvalsgrunder som inkluderar syskonförtur vid skolplacering.

Definition av syskonförtur

Definition av urvalsgrunden syskonförtur

Syskonförtur tillämpas i det obligatoriska skolvalet för barn som söker skolplacering till förskoleklass. Skolvalet genomförs varje år i januari och februari.

Därtill gäller syskonförtur endast om

- barnet har syskon som går i förskoleklass eller i årskurs 1-3 på den aktuella skolenheten det läsar som ansökan avser samt
- barnen är folkbokförda på samma adress och tillhör samma hushåll i Täby kommun. Det gäller även för barn som inte är biologiska syskon.

Syskonförtur gäller även barn som är placerade i familjehem på en adress i Täby kommun. En familjehemsplacering är långsiktig och barnet betraktas därför som folkbokförd i Täby kommun.

Alternativ

Alternativ 1

Alternativ 1 innebär att syskonförtur tillämpas i skolvalet till förskoleklass och att det utgör *första* urvalsgrund.

Avståndet mellan kommunens skolenheter varierar och om syskonförtur införs som första urvalsgrund måste kommunen säkerställa att syskonförturen inte åsidosätter elevers rätt till en skola nära hemmet.

Med anledning av det, inkluderar alternativ 1 en så kallad **placeringsförtur** för elever som endast har en skolenhet nära hemmet. Det innebär att elever som endast har en kommunal skolenhet nära hemmet (max två kilometers gång- eller cykelavstånd) har placeringsförtur till den enheten om de väljer den i skolvalet.

Urvalsgrunder (*tillämpas i fallande ordning*):

1. **Syskonförtur**
2. Relativ närhet
3. Absolut närhet
4. Lottning
5. Barn vars vårdnadshavare inte framställt något önskemål om skolplacering
6. Barn som fyller fem år och söker till förskoleklass
7. Barn som är folkbokförda i andra kommuner än Täby

Alternativ 2

Alternativ 2 innebär att syskonförtur tillämpas i skolvalet till förskoleklass och att det utgör *tredje* urvalsgrund.

Urvalsgrunder (*tillämpas i fallande ordning*):

1. Relativ närhet
2. Absolut närhet
3. **Syskonförtur**
4. Lottning
5. Barn vars vårdnadshavare inte framställt något önskemål om skolplacering
6. Barn som fyller fem år och söker till förskoleklass
7. Barn som är folkbokförda i andra kommuner än Täby

Samlad bedömning och rekommendation

Samlad bedömning och rekommendation

Utredningens samlade bedömning och rekommendation är att syskonförtur som urvalsgrund införs i enlighet med redovisad **definition av syskonförtur** samt i enlighet med **alternativ 1**.

Riktlinjer för skolplaceringar i förskoleklass och grundskola är framtagna med utgångspunkt i denna definition och alternativ 1.

Ekonomiska överväganden

Införandet av syskonförtur som urvalsgrund kommer att medföra kostnader, vilket framgår i utredningen av förutsättningar för att införa syskonförtur. Av den utredningen framgår även att införandet av syskonförtur skulle kunna medföra att fler barn får längre resväg och eventuellt rätt till skolskjuts och det skulle medföra ökade kostnader. Därtill framgår att nuvarande riktlinjer för skolskjuts innebär att en elev kan ha rätt till skolskjuts även om vårdnadshavaren väljer en skola längre från hemmet under förutsättning att gällande kriterier är uppfyllda och det inte uppstår en merkostnad för kommunen.

